

Гальченко Вікторія Сергіївна,
здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ДОКАЗИ Й ДОКАЗУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабне вторгнення РФ повністю трансформувало життя кожного українця, а тому і всі сфери суспільного життя. Кримінальний процес не став виключенням. Суди та правоохоронні органи, як і інші державні структури не були готові до діяльності в умовах війни, до того ж, саме законодавча база не давала можливості розпочати належне функціонування в умовах воєнного стану. З огляду на це, з ціллю адаптації кримінально-процесуальної діяльності до воєнного стану, парламент в «турборежимі» прийняв ряд законів, включаючи ті, що направлені на регулювання питань кримінального процесу під час війни.

Тому, 1 травня 2022 року набрав чинності Закон № 2201-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану». В законі передбачені зміни до Кримінального процесуального кодексу. Зазначено, що зміст та форма кримінального провадження в умовах під час війни мають відповідати загальним засадам кримінального провадження, зазначеним у ч. 1 ст. 7, з урахуванням особливостей здійснення кримінального провадження, визначених у розділі IX–1 КПК.

Парламентом перемінено назву розділу IX–1 Кримінального процесуального кодексу України на «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану». А ще доповнено ст. 615 КПК України [3].

В середовищі війни та воєнного стану під час досудового розслідування кримінальних проваджень слід фокусувати увагу на питання збору, перевірки, оцінювання доказів. На основі якісно зафіксованих і збережених доказів буде можливість притягнути винних осіб до кримінальної відповідальності за злочини, скоєні на території країни. Нині обставини великої кількості злочинів зазвичай доводяться на базі електронних доказів, що є видом такого джерела доказів, як документи. Необхідно зазначити, що докази мають відповідати тим еталонам і прикметам, які передбачено законом, для того щоб не з'являлося сумнівів про їх допустимість і суд міг покласти їх в основу судового рішення [1].

У кримінальному провадженні, що здійснюється під час війни, показання, що були отримані безпосередньо під час допиту свідка, потерпілого або одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, можуть бути використані як докази в суді виключно у тому випадку, коли хід і результати такого допиту протоколювалися на основі існуючих технічних засобів відео фіксації [2].

В процесі здійснення досудового розслідування у випадку неявки захисника для участі у процесі дізнавач, слідчий, прокурор можуть запровадити дистанційну участь захисника використовуючи сучасні технічні засоби (відео-, аудіозв'язку). Усім відомий факт, що введення військового стану тягне за собою порушення конституційних прав громадян, і це є повністю виправданим [1]. Проте законодавець не звернув увагу на те, що в разі дистанційної участі захисника підозрюваний, обвинувачений не можуть вести спілкування конфіденційно зі своїм адвокатом, в наслідок цього порушуються як права особи, що притягається до кримінальної відповідальності, так і з'являється питання незахищеності адвокатської таємниці, у випадку коли до початку слідчої дії підозрюваному, обвинуваченому було надано можливість поспілкуватися із своїм адвокатом за допомогою відео-, аудіозв'язку. Також зазначимо, що захисник немає можливості упевнитися в тому, що до його підзахисного не було застосовано заходів психологічного або фізичного насилля, переконатися у добровільності дій підзахисного під час проведення слідчих дій [4].

Отже, в підсумку зазначимо, що сьогоднішні актуальні загрози, які стали перед народом України в наслідок кривавої агресії рф, вбивствами цивільних громадян і руйнуванням цивільних об'єктів ворогом, спричинили внесення трансформаційних змін до Кримінального процесуального кодексу, з метою функціонування кримінальної юстиції відповідним чином у цих надтяжких умовах. Завжди необхідно пам'ятати, що докази є вирішальною ознакою будь-якого розслідування чи кримінального провадження.

Проаналізовані норми повинні забезпечити сталу роботу системи кримінальної юстиції в актуальному середовищі війни.

Список використаних джерел

1. Докази та доказування в кримінальному провадженні в умовах воєнного стану: суддя ВС розповіла про практику Верховного Суду: веб-сайт. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/214529_dokazi-ta-dokazuvannya-v-krimna-lnomu-provazhenn-v-umovakh-vonnogo-stanu-suddya-vs-rozpovla-pro-prak-tiku-verkhovnog-sudu.

2. Докази та доказування у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану: практика Верховного Суду: веб-сайт. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VSS00944>.

3. Цермолонський І. Кримінальні провадження в умовах воєнного стану: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/kriminalni-provazhennya-v-umovah-voennogo-stanu.html>.

4. Чуприна З. Особливості кримінального процесу в умовах воєнного стану: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/212017_osoblivost-kriminalnogo-protses-u-v-umovakh-vonnogo-stanu.